

”City of Glass” – en opgave om Paul Austers roman og begrebet postmodernisme

1: Indholdsfortegnelse:

1. Indholdsfortegnelse.....	s. 1
2. Problemformulering.....	s. 2
3. Postmodernisme.....	s. 3
3.1 Beskrivelse og vurdering af postmodernismen.....	s. 3
3.2 Afsluttende kommentarer.....	s. 7
4. Analyse af ”City of Glass”.....	s. 8
4.1 Introduktion til bogen.....	s. 8
4.2 Fortæller og synsvinkel.....	s. 8
4.3 Den flydende identitet.....	s. 9
4.4 Intertekstualitet.....	s.11
4.5 Mennesket og Storbyen.....	s.13
4.6 Rejsen.....	s.14
5. Konklusion.....	s.15
6. Litteraturliste.....	s.16

2: "City of Glass" – en opgave om Paul Austers roman og begrebet postmodernisme.

Postmodernisme? I den anerkendte engelske ordbog "Oxford Advanced Learner's Dictionary" defineres det som en bevægelse *"in the late 20th century that reacts against modern styles, for example by mixing features from traditional and modern styles – compare modernism."*¹ Denne beskrivelse er kort, men alligevel kendetegnende for den gængse opfattelse af begrebet. Men der er også andre (og meget forskellige) forståelser af begrebet.

I min opgave vil jeg undersøge begrebet postmodernisme, og herunder stille spørgsmålet om hvad dets karakteristika er og hvorledes det er blevet opfattet af forskellige litteraturteoretikere. Især vil jeg se begrebet i forhold til modernismen og vil hertil anvende "The Concept of Modernism" (især kap. 4: "Reading Modernism through Postmodernism") af Astradur Eysteinnsson. Dette værk forsøger ikke direkte at definere hvad postmodernisme er. I stedet er hensigten: *"to probe the nexus between modernism and postmodernism that comes to light in the various theories of postmodernism."*² Altså en undersøgelse af det postmoderne, med vægt på forbindelsen til det moderne. Jeg vil også benytte Brian McHales "Constructing Postmodernism," og hans teorier om postmodernismen som en konstruktion.

I anden del af min opgave vil jeg lave en læsning af Paul Austers "City of Glass," hvor jeg undersøger de postmodernistiske træk, med vægt på det intertekstuelle og identitetsopfattelsen. Det er en bog der ofte betegnes som typisk postmodernistisk, og jeg vil derfor se hvor vidt dette nu også er gældende, set ud fra den forståelse af postmodernismen der kommer til udtryk i ovennævnte værker. Desuden vil jeg i min analyse forsøge at perspektivere bogen i forhold til dens litterære arv.

Overordnet er min opgave altså en undersøgelse af det postmodernistiske begreb, og dets måde at komme til udtryk på i praksis, her i form af "City of Glass." God fornøjelse.

(- Hvor andet ikke er angivet, henviser sidetallene ved citaterne til "City of Glass.")

¹ Oxford Advanced Learner's Dictionary s. 985

3: Postmodernisme

3.1 Beskrivelse og vurdering af postmodernismen

For at beskrive postmodernismen mener jeg det er nødvendigt også at komme ind på modernismen. Udtrykket betyder ordret oversat det "efter-moderne," altså det der kommer efter modernismen hvilket også er en besværlig størrelse. Eysteinsson skriver således:

*"There is a rapidly spreading agreement that "modernism" is a legitimate concept broadly signifying a paradigmatic shift, a major revolt, beginning in the mid- and late nineteenth century against the prevalent literary and aesthetic traditions of the Western World. But this is as far as we can assume a critical and theoretical consensus to go."*³

Man er altså enige om at modernismen startede i midten af 1800-tallet, men der ophører enigheden så. I min karakteristik af modernismen tager jeg udgangspunkt i en forelæsning⁴ vi har haft om denne. Der vil ikke være alt med, men det vigtigste i forhold til beskrivelsen af postmodernismen.

Samstemmende siger man således at modernismen "opstod" omkring Flaubert og Baudelaire, og kunne ses i modsætning til de fremherskende realistiske genrer. Flaubert gjorde selve sproget til en parodi og Baudelaire skabte med sine allegoriske digte om en ikke altid smuk verden (/storby!), en distance og ironi til virkeligheden.

I det 19.århundrede sker der en modernisering inden for flere områder. Der kommer strøm, grammofooner, skrivemaskiner etc. og samtidig sker der en omfattende urbanisering. Der opstår storbyer og massekultur. I litteraturen opstår der genrer der henvender sig til denne massekultur (ex. den gotiske roman⁵ i England) men samtidig udkommer der højliterære værker som er kritiske overfor denne nye kultur. Disse skriver om at befinde sig i en verden under modernisering, og arbejder med genrerne i et forsøg på at fastholde en evigt skiftende virkelighed. Baudelaire taler om "Det hele tiden nye," hvor subjektet bliver bombarderet af storbyens indtryk og derved bliver skrøbelig og fremmedgjort overfor hverdagens objekter. Denne fremmedgørelse afspejles også i litteraturen, der nu bryder med de traditionelle former og realismens trivialitet. Med "Ulysses" skaber Joyce et værk som er fyldt med pasticher på tidligere litteratur, samtidig med at sproget bliver brudt op som fast størrelse, så det svarer til

² "The Concept of Modernism" s. 136

³ "The Concept of Modernism" s. 2 (min understregning)

⁴ Forelæsning v. Marianne Ping Huang d. 19/11 2003

det moderne menneskes bevidsthed. Der er altså en sammenhæng mellem realisme og modernisme, i og med begge genrer prøver at beskrive virkeligheden. "Ulysses" er ultrarealistisk med sin stream of consciousness og konstante flyvskhed, samt de minutiøse beskrivelser af Dublin. Det er en *gen-sansning* af hverdagen, udsat for et eksperimenterende sprog og et forsøg på direkte bevidsthedsgengivelse.

I sit kapitel om postmodernisme redegør Eysteinson for Edmund Wilson, som mener der altid har været realistisk litteratur som har prøvet at indfange virkeligheden i sine respektive "moderne" tider, men at disse er blevet overset fordi kritikere gerne vil have nye "opfindsomme" fiktionsformer. Han mener således at man ofte kan sammenstille realisme og modernisme ud fra dette synspunkt. Her et godt eksempel Hemingway som man ofte betegner som modernist. Er hans stramme stil egentlig ikke realistisk i ordets oprindelige forstand? Det er den, men samtidig er der yderligere symbolske lag som gør at den alligevel fjerner sig fra realismen, og igennem sin ofte komplekse metaforik bliver mere modernistisk i sit udtryk.

Hvor modernismen i høj grad tog afstand til massekulturen, bruger postmodernisterne dennes former (også kaldet pulp-fiction) til at skabe høj-litterære ting. Her kommer Paul Auster ind i billedet. Fortællingen er opbygget som en klassisk kriminalhistorie, men i "City of Glass:" *"the puzzle is never really solved."*⁶ Godt nok udnytter postmodernisterne populær-formerne, men de fylder dem med komplicerede problemstillinger, ironi, intertekstualitet, og identitetsproblemer. Ifølge Eysteinson betegner L. Fiedler postmodernismen som en forening mellem eliten og massen. Hvor modernismen var en elitær kunstform for de særligt indviede, og realismen appellerede til de brede masser, gør postmodernismen begge dele.

Hvad adskiller så postmodernistiske værker fra populærkulturens? Svaret kan findes i postmodernismens brug af ironi og parodi som de bruger til at vise at de er helt bevidste om hvad de har gang i. Godt nok skriver Paul Auster en kriminalroman, men der er ingen traditionel helt, intet plot der løses og massevis af ukonsekvente detaljer som intet betyder i den sidste ende. Yderligere skabes der distance gennem de mange litterære referencer, som en "almindelig" læser ikke vil få noget ud af.

Postmodernister konstruerer en fiktion og distancerer sig til denne, netop fordi det er fiktion. På samme tid er der en realistisk, historisk dimension som læseren også må forholde sig til sideløbende med tekstens åbenlyse kunstighed. Som læser splittes man derfor af en dyb

⁵ Disse har i øvrigt fået en genkomst bl.a. i form af Anne Rices romaner om det overnaturlige

forvirring mellem hvad man skal tro på, hvad der har betydning og hvem der egentlig fortæller. Men er dette så forskelligt fra modernismen? Hvis man ser på "Ulysses" er fortælleren ofte komplet skjult, Bloom smider en avis væk hvilket bliver til, at en hest ved navn Throwaway vil vinde det lokale derby, samt Stephen der fremlægger en hel teori om Shakespeare som han vist ikke engang selv tror på osv. Der er altså en dehierarkisering af de betydende tegn, både i postmodernismen men også i modernismen. Man ved aldrig rigtig hvad der skal lægges vægt på og hvad der er ren pastiche. Eysteinsson nævner her Auerbach som siger om Virginia Woolf at hendes tekster godt nok arbejder med objekter fra karakterens verden, men den måde de er forarbejdet på, forvirrer den tids- og rumlige orden. Dette mener Eysteinsson er en af de vigtigste ting for modernismen. Det samme mener jeg er gældende for postmodernismen, i hvert tilfælde "City of Glass" men også Ecos "Rosens navn" hvor de to munke-detektiver konstant forvirres af modstridende tegn. Der er altså i begge ismer en slags tilfældighed, men denne er skarpt kontrolleret af forfatteren.

Generelt bliver det postmodernistiske ofte brugt om det der kommer efter modernismen. Eysteinsson citerer Franco Moretti for at have udtalt at modernismen "*Constituted the last literary season of Western culture. Within a few years European literature gave its utmost and seemed on the verge of opening new and boundless horizons: instead, it died.*"⁷ Moretti erklærer altså modernismen for død. Dette mener Eysteinsson dog ikke er tilfældet, han siger derimod at modernismen godt nok var stærkest omkring 1910-1935, men at vi godt kan bruge udtrykket alligevel, selvom efterfølgende litteratur ikke er så kraftigt modernistisk som dengang. Samtidig mener han heller ikke at det modernismen dengang kæmpede imod er forsvundet. Faktisk går han så vidt som at sige at "(...) *while we have a postmodern era, there may be no postmodernism. Its nonexistence may in fact be a key characteristic of the postmodern era.*"⁸ Vi har altså et begreb og en tidsalder, men ingen direkte definition på hvad det egentlig er. Han mener at ideerne og teorierne om postmodernismen er for forskellige og modsigende, og at der er fare for at begrebet blot bliver en betegnelse som kan bruges om alt der er sket siden 2. Verdenskrig.

Denne opfattelse deler McHale nogenlunde. I sin indledning til "Constructing Postmodernism" skriver han dette:

⁶ "The Concept of Modernism" s. 119-120

⁷ "The Concept of Modernism" s. 105

⁸ "The Concept of Modernism" s. 136

*"No doubt there "is" no such "thing" as postmodernism. Or at least there is no such thing if what one has in mind is some kind of identifiable object "out there" in the world, localizable, bounded by a definite outline, (...) possessing attributes about which we can all agree."*⁹

Faktisk mener McHale, at postmodernismen er en konstruktion (som titlen på bogen også antyder), ud fra ideen om at al vores viden er teoribaseret. Dvs. ingen teori uden data, men heller ingen data hvis ikke der er en teori til at fastsætte at det *er* data. Ikke desto mindre *eksisterer* der et begreb kaldet postmodernisme, og derfor mener McHale (naturligt nok) at det er vores opgave at undersøge hvorledes dette begreb er konstrueret. På grund af dette kan det være svært at karakterisere postmodernismen i generelle vendinger (og i endnu højere grad hvis man først skal definere modernismen.) McHale citerer J.F Lyotard således:

*"Postmodernism is not modernism at its end but in the nascent state, and this state is constant."*¹⁰ Dette er en yderst paradoksal udtalelse, for hvordan kan noget være i sit spirende stadie og samtidig være konstant? McHale besvarer spørgsmålet med at selve problemet ligger i det, at vi modstiller de to begreber (og måske også i det hele taget det at vi inddeler i perioder.) *"(...) something is wrong with the modernism vs postmodernism opposition, and periodization in general is all wrong. But only in a certain sense (...). Shift the ground of our conception a little, and it turns out that there is nothing wrong with the opposition modernism vs postmodernism after all, and periodization is quite all right."*¹¹ Det kommer altså an på hvilken optik man lægger til grund for sin analyse. Efterfølgende bruger han "Ulysses" som eksempel og viser hvorledes den kan opdeles i en modernistisk og en postmodernistisk del.

Pointen må derfor være at værker altså kan være *begge* dele på en gang, og at postmodernismen dybest set er en konstruktion som kan pådattes hvad som helst. Heri er Eysteinson også enig. Det kommer an på læsningen: *"(...) one no longer raises an eyebrow when finding a paper on "The Postmodernism of Childe Harold" (...) A paper on the postmodernism of Njal's Saga or the Niebelungenlied would probably be no more surprising."*¹² I det hele taget er Eysteinson noget skeptisk overfor det postmoderne. Det virker som om, at modernismen for ham er det vigtigste ved begrebet, og derfor bruger han meget tid på at fortælle hvorfor andre definitioner på det postmodernistiske ikke kan bruges. Det er sådan set også godt nok, men jeg mener ikke at han selv formår at komme med et

⁹ "Constructing Postmodernism" s. 1

¹⁰ "Constructing Postmodernism" s. 42

¹¹ "Constructing Postmodernism" s. 42

konkret "statement" om hvad postmodernismen så er. Men tilsyneladende er dette måske ikke muligt.

3.2 Afsluttende kommentarer

I foregående afsnit har jeg forsøgt at beskrive nogle af de problemstillinger man støder på når man skal beskrive postmodernismen. Overordnet er jeg enig med McHale, og mener at postmodernismen er en form og ikke en konkret periode. Stort set alt kan læses postmodernistisk, det er bare først i nyere tid vi er blevet opmærksomme på hvordan.

De gennemgående hoved-karakteristika der knytter sig til postmodernismen mener jeg er ironi og parodi, metafikcionalitet, intertekstualitet, tegnforvirring, og ikke mindst identitetsopbrud. Der er ganske givet andre ting, men dem jeg her nævner mener jeg, ud fra min læsning, er særligt karakteristiske. Disse begreber tilhører dog samtidig modernismen, og jeg vil derfor understrege at de ikke skal bruges til at skelne mellem de to, men snarere fungere som en forbindelse mellem dem. Der *er* mange lighedspunkter, men den største *forskel* mener jeg ligger i at postmodernismen til dels appellerer til alle, modsat modernismen som stillede sig i opposition til massekulturen. Gennem ironisk, distanceret genbrug af popkulturens former bliver litteraturen mere tilgængelig. Men var det ikke netop hvad Flaubert gjorde i den spæde modernisme? Jo, egentlig, så derfor er Lyotards udtalelse om det postmodernistiske som et konstant, spirende stadie mere rammende end lige umiddelbart.

Under alle omstændigheder må konklusionen på et så paradoksalt emne som postmodernismen nødvendigvis blive paradoksal. Den er et tveægget sværd med modernismen på den ene side og det *post* på den anden side. Ikke desto mindre mener jeg at man godt kan kalde "City of Glass" for en postmodernistisk roman, hvilket jeg nu vil forsøge at vise.

¹² "The Concept of Modernism" s. 134

4: Analyse af "City of Glass"

4.1 Introduktion til bogen

Bogen "City of Glass" (dansk titel "By af Glas") er en fortælling om en 35-årig forfatter, Daniel Quinn. Denne bor i New York og hvirvles ved en tilfældighed ind i et mysterium, som ender med at omvælte hele hans verden og livsopfattelse. Således kan historiens overordnede forløb beskrives. Ultrakort og uden detaljer. Men det er netop detaljerne der er vigtige i fortællingen, det er dem der konstant vildleder Quinn og til sidst fjerner ham fra virkeligheden.

I min analyse vil jeg lægge ud med at få styr på hvem der fortæller og hvordan, og efterfølgende undersøge de komplekse identitetsforhold romanen anvender. Herefter vil jeg se på nogle af de intertekstuelle referencer der optræder, hvorunder jeg også kommer ind på romanens optagethed af sproget. Afsluttende trækker jeg referencer mellem det storby menneske Auster skildrer i forhold til det man møder hos Baudelaire og i Joyces "Ulysses." Til sidst beskriver jeg kort den rejse som Quinn foretager.

4.2 Fortæller og synsvinkel

Centrum og hovedperson i romanen er som nævnt Daniel Quinn, men han omtales i tredjeperson, så hvem er den egentlige fortæller? På romanens fire sidste sider får vi svaret. Den indtil da implicite fortæller bliver her eksplicit i form af et "I." Dette jeg kommer lige pludseligt ud af en kontekst hvori det hele tiden har eksisteret men aldrig været udtalt direkte. Dette hidtidige fravær af et jeg spilles der også sprogligt på: "*I returned home from my trip to Africa*" (s. 201) Jeg'et er så at sige kommet *hjem*, tilbage hvor det hører til.

Vi får nu at vide at jeg-fortælleren er en ven til Paul Auster (som Quinn har mødt og fortalt om sine problemer.) Paul Auster fortæller om episoden med Quinn til "I," og sammen tager de hen til Stillmans lejlighed for at lede efter Quinn. Lejligheden er tom bortset fra en rød notesbog, som Auster identificerer som værende Quinns. Det er denne røde notesbog som vores fortæller har skrevet ud fra: "*I have followed the red notebook as closely as I could, and any inaccuracies in the story should be blamed on me. (...) I have done my best with it and have restrained from any interpretation.*" (s. 202). Fortælleren påstår altså at det er en "sand" historie som han objektivt har videreformidlet fra Quinns efterladte notesbog. Og der fortsættes videre på postmodernistisk maner med at beskrive fremstillingsprocessen: "*The red*

notebook, of course, is only half the story, as any sensitive reader will understand." (s. 202). Her peger teksten på sig selv som konstruktion og henvender sig i samme ytring direkte til sin læser. Dvs. en åbenlys metafiktion, hvor der i teksten er en klar bevidsthed om dens egen fikcionalitet.

Dette er som beskrevet i forrige kapitel et post- + modernistisk træk. Teksten foregiver ikke at skildre virkeligheden, men er bevidst om sin egen kunstige form og stiller derved spørgsmålstejn ved forholdet mellem fiktion og virkelighed. Der skiftes også fra datids- til nutidsform. Konstruktionen er dog samtidig paradoksalt, idet at fortælleren hævder at alt det berettede er fakta. Og det er faktisk en virkelig begivenhed der ligger bag historien, hævder Paul Auster (den rigtige!): *"Min første roman fik jeg inspiration til ved at nogen fik forkert nummer."*¹³

Men alt dette kommer først frem til sidst. Før den ovennævnte ytring var synvinklen implicit personal, bundet til personen Quinn. Der blev berettet om Quinn, men stadig set ud fra hans synsvinkel og tanker. Denne sirlige opbygning med en fortæller der beretter ud fra noget som er skrevet af en anden, er et virkemiddel der godt kan karakteriseres som postmodernistisk. Ikke direkte ved at der indsættes en distance og tvivl i teksten (således at læseren nemt kan miste overblikket om hvem der *egentlig* beretter,) men mere ved at det til sidst siges eksplicit. Forfatteren gør det altså på denne måde helt klart at det hele er en konstruktion, og at intet er hvad det ser ud til.

4.3 Den flydende identitet

Som nævnt ovenfor hedder hovedpersonen Daniel Quinn. Med dette navn åbnes der for en reference til Don Quixote, i form af de samme initialer. Ganske som Quinn tog Don Quixote på en absurd "quest," ud i en verden hvor virkeligheden er en relativ størrelse. Denne reference opdager man som læser uden de store problemer, men Quinn er også selv klar over den: *"He thought through the question of why Don Quixote had not simply wanted to write books like the ones he loved –instead of living out their adventures. He wondered why he had the same initials as Don Quixote."* (s. 198) Quinn overvejer disse ting uden selv at svare. Disse svar kunne han få ved at se på sig selv. Ganske som Don Quixote er han i gang med at udleve en *historie* som han selv kunne have skrevet. Stedet her viser også en mere kompleks form for metafiktion. Quinn spørger hvorfor tingene er som de er, og stiller derved et direkte

¹³ "Den røde notesbog og andre sande historier" s. 33

spørgsmål til forfatteren. Ikke alene skaber Paul Auster sine karakterer, men han lader dem også stille spørgsmålstegn ved denne skabelse.

Åbenlyst er det under alle omstændigheder at Don Quixote-figuren fungerer som et kraftigt ledemotiv i fortællingen. Da Quinn besøger Paul Auster, er denne i gang med essay om netop Don Quixote. Essayet handler om forfatterskabet til bogen, og konkluderer til sidst at Don Quixote selv var bevidst om sin vanvittige optræden, men gjorde det for at undersøge: "(...) *to what extent would people tolerate blasphemies if they gave them amusement? The answer is obvious, isn't it? To any extent.*" (s. 154). Og dette er netop hvad der sker i "City of Glass." Quinn bliver udsat for mærkeligere og mærkeligere ting, men som læsere finder vi det underholdende, og tilmed interessant.

Quinn fungerer altså som en moderne Don Quixote, men han er samtidig meget andet. Hans forfatter pseudonym er William Wilson. Dette fungerer som en praktisk opfindelse til at holde Quinn væk fra "verden," og han bibeholder også en hvis distance til det: "(...) *he never went so far as to believe that he and William Wilson were the same man.*" (s. 10). Modsat er det med bøgernes detektiv Max Work. Denne er også et produkt af Quinns fantasi, men som tiden er gået, er der sket noget: "(...) *Work had become very close to Quinn. Whereas William Wilson remained an abstract figure for him, Work had increasingly come to life.*" (s. 11). Quinn beundrer den fiktive Works coolhed, og han beskriver ham også som "(...) *his interior brother, his comrade in solitude.*" (s.12). Derfor er det måske ikke så underligt at Quinn påtager sig detektivopgaven da telefonen ringer tredje gang. Han føler at han på den måde kan være Work, når han udgiver sig for at være privatdetektiven Paul Auster. Quinn er således opdelt i flere personlighedsniveauer, og som historien skrider frem bliver det endnu værre. Efter hans lange overvågning af Stillman Senior, hvor han har levet på gaden længe, realiserer han pludselig, da han ser sit spejlbillede i en butiksrude, at han er forandret: "*He looked at this new Quinn and shrugged. It did not really matter. He had been one thing before, and now he was another.*" (s.183). Her er hans forvandling fuldstændig, men det rører ham ikke, for det er blot endnu et puds virkeligheden spiller ham.

Alle disse identitetsforstyrrelser er ikke kun kendetegnende for Quinn, men for stort set alle karaktererne i bogen. Paul Auster er en skribent, en privatdetektiv og er samtidig det navn der står uden på bogen. Der er to der hedder Peter Stillman (Quinns søn hed også Peter), men dette mikses også godt sammen. Stillman Junior siger bla. Følgende om sin fars navn: "*I do not know if that is his real name. But I do not think he is me. We are both Peter Stillman. But*

Peter Stillamn is not my real name. So perhaps I am not Peter Stillman, after all." (s.31).

Dette mener jeg også er et postmodernistisk træk. Navne og identiteter er blevet flydende og tingsliggjort, således at de afspejler en tid hvor der er en tung arv fra modernismen, men samtidig en splittethed imellem denne og det nye. Der er hele tiden et nærvær fra traditionen, men samtidig en fremmedgørelse overfor den, pga. af dens medvirken til subjektets umyndiggørelse. Dette afspejles også i selve navnet Stillman. Det kan læses som "still a man" altså stadig et menneske, men på samme tid kan det betyde "a still man," altså en stille mand. Dette navn kommer derved til at karakterisere modsætningerne ved postmodernismen. På den ene side eksisterer man og må derfor udtrykke sig, men man er gjort stille af den kraftfulde modernisme, som udtrykte alt hvad der var at sige og af mange blev betegnet som Vestens litterære højdepunkt.

Denne udlægning kan godt virke lidt søgt, men der er flere indikatorer på at Stillman Junior er en form for personificering af den postmoderne tilstand. *"I am mostly now a poet. Every day I sit in my room and write another poem. I make up all the words myself, (...). These poems will make me famous."* (s. 31). Stillman skriver digte med egne opfundne ord, møntet på massen. Dette ligger ikke langt fra hvad Frederic Jameson bliver citeret for i Eysteinsons afsnit om postmodernisme: *"(...) the postmodern sense of the "usedupness" of styles and inventions, causing reworkings of existing modes (...) and self-indulgent stylization, often with a heady air of nostalgia."*¹⁴ Dette er netop hvad Stillman gør, bare i grotesk form. Og det samme gør hans far faktisk. Han går rundt i New York og samler ting op som han derefter giver nye navne, fordi det er gået i stykker og derfor har mistet sine normale funktioner. Hos begge Stillmans er sproget altså i centrum, ganske som det er i modernismen og postmodernismen. Derved udtrykkes der en postmodernistisk skepsis mod et sprog som ikke længere er godt nok. Men dette budskab er der dog stadig en vis distance til, eftersom begge Stillmans er mere eller mindre vanvittige. Et eksempel på at man i en postmodernistisk roman godt kan sige både A og B på samme tid, uden at de to udelukker hinanden.

4.4 Intertekstualitet

Ovenfor beskrev jeg hvordan Don Quixote fungerede som et ledemotiv i "City of Glass." Dette er dog langt fra den eneste litterære reference i bogen. Allerede på romanens femte side møder vi den første eksplicitte henvisning. Det er Quinn der er i gang med at læse Marco

¹⁴ "The Concept of Modernism" s. 138

Polos "Travels," altså en bog om en rejse. Bogens titel anticiperer den (både mentale og fysiske) rejse Quinn snart skal gennemgå. Meget apropos fortællerens afsluttende bemærkninger om historiens autencitet, læser Quinn også følgende fra bogen: "*We will set down things seen as seen, things heard as heard, so that our book may be an accurate record, free from any sort of fabrication.*" (s. 12). Der bruges her et citat fra en anden forfatter til at beskrive hvilken type bog "City of Glass" hævder at være. En sand bog om en mands rejse (dog med den indbyggede skepsis der konstant foreligger, i form af metafictionaliteten beskrevet flere steder ovenfor). Der er altså her en bevidsthed om arven fra fortiden, samtidig med at denne fortid bruges til at foregribe fremtiden.

Denne metode anvendes flere steder i romanen, f.eks. citeres der fra Quinns notesbog et uddrag fra Poe: "*And yet, what is it that Dupin says in Poe? "An identification of the reasoners intellect with that of his opponent."*" (s. 65). Dette citat stammer fra "The Purloined Letter," en af Poes berømte fortællinger om (fritids-)detektiven Dupin (faktisk er det ikke Dupin der udtaler det, men jeg-fortælleren.) Som den postmodernist Quinn nu engang er, må han forholde sig til fortidens litteratur, og finder i Dupin en karakter, med egenskaber han godt selv kan bruge. Altså snupper han hans pointe, og inkorporerer den i sin egen forestilling om det at være detektiv. Han stjæler så at sige fra fortiden, ganske som de postmodernistiske forfattere gør det. Og ved at gøre det eksplicit, peges der samtidig direkte på traditionen. Men modsat Dupin opklarer Quinn ikke sagen. Han formår til dels at identificere sig med Stillman Seniors intellekt, men mister jordforbindelsen på vejen, og derved den nødvendige distance til sagen. For at bruge en anden Poe reference bliver Quinn bogstaveligt talt fanget i en *malstrøm* af u-tydelige tegn, som til sidst trækker ham ned og får ham til at forsvinde. Meget symbolsk kan Quinn også kun få Austers søns yoyo til at køre ned, men ikke op igen.

Der er flere lignende eksempler også nogle mindre åbenlyse. For eksempel er der en næsten tre sider lang rutebeskrivelse af Quinns vandring i New York, som godt kan lede tankerne hen på droske-turen i Flauberts "Madame Bovary." Der nævnes bl.a. også forfattere som Melville, Milton, Montaigne, Herodot og Lewis Carrolls roman "Through the Looking Glass," fra hvilken Auster godt kan have fundet inspiration til sin egen titel.

4.5 Mennesket og Storbyen

Mange af Baudelaire's digte i "Les Fleurs du Mal," kredser om det "moderne" menneskes opfattelse af og oplevelser i storbyen Paris. Der er en omvandrende flanør, som hele tiden udsættes for virkelighedens groteskhed og skønhed. Antiromantisk iagttager han byens kunstige, menneskeskabte rum, og bombarderes konstant af indtryk. Disse forsøger han så at fastholde i digte, som dog ofte er halvparodiske eller ekfraser på andre digte. På samme måde bevæger Quinn sig rundt i New York, en af Vestens betydeligste metropoler. Han møder også konstant indtryk, men tager imod dem med kyshånd fordi det får ham til at glemme sin egen situation: *"The world was outside of him, around him, before him, and the speed with which it kept changing made it impossible for him to dwell on any one thing for very long. (...) On his best walks, he was able to be nowhere. (...) New York was the nowhere he had built around himself (...)"* (s. 8-9). Byen bliver for Quinn det modsatte af hvad den var for Baudelaire. Quinn bruger den til at opnå glemsel og ligegyldighed, hvorimod Baudelaire's digte reflekterer over storbyens signaler. Da Quinn mod midten af romanen begynder at følge disse signaler i form af Stillman Seniors vandringer, mister han overblikket og bliver til sidst en del af byen: *"It was as though he had melted into the walls of the city."* (s. 178). I romanens postmodernistiske univers er storbyen altså blevet en kompleks, uforståelig mekanisme som det ikke længere er muligt at beskrive eller fortolke.

Et lignende udtryk kan man finde i "Ulysses" hvor Joyce skildrer Dublin. Her er byen også overvældende og kraftfuld, men Bloom formår modsat Quinn at komme hjem. Som et sidste forsøg på at glemme det hele går Quinn hjem, men opdager at hans lejlighed er blevet udlejet til en anden. Blooms Molly er blevet erstattet af en åndsforladt kvinde som truer Quinn, med at ville ringe til politiet hvis ikke han går. For Quinn er selv hans hjem nu blevet taget fra ham og denne hjemløshed berøver ham den sidste rest af håb: *"It didn't matter anymore. (...) It was gone, he was gone, everything was gone."* Og dette er måske en god beskrivelse af den postmodernistiske tilstand romanen beskriver. Alt er væk, og intet betyder noget mere i en tid med overinformation og byer af glas, hvori individet forsvinder.

Fortællingens rum er storbyen, ligesom det er for mange moderne mennesker. Paul Auster kalder sin roman "City of Glass," hvilket virker meget rammende som en beskrivelse af New York. Men udover denne åbenlyse reference til byens skyskrabere ligger der også en overført betydning i titlen. Nok er byen stor og prangende, men den er samtidig utroligt skrøbelig idet at den er af glas. Og det er ikke kun selve byen, men også menneskene som bliver sårbare. I

glasset ser de deres egne spejlbilleder og tvinges til selvrefleksion. Men hvad hvis man som Quinn ikke ønsker at se på sig selv og ikke mindst *ind* i sig selv? For Quinn bliver byen til sidst en fiktiv størrelse som afskærer ham fra den reelle verden. Glas har desuden den egenskab at det både er transparent og reflekterende. Det samme kan man sige om postmodernismen. Den er gennemsigtig og tilsyneladende uden nogen fast betydning, men samtidig er man nødt til at tænke over hvad begrebet indebærer, eftersom det er en del af vores forståelse af det samfund vi lever i.

4.6 Rejsen

"City of Glass" foregår udelukkende indenfor nogle få kilometers radius i New York. Kan man således tale om at bogens tema er at rejse? Det mener jeg godt man kan, hvis man ser på den udvikling Quinn gennemgår. Da han begynder at skygge Stillman begynder hans forvandling samtidig, og hans personlighed træder i baggrunden for opfattelsen af at være detektiven Paul Auster: *"To be Auster meant being a man with no interior, a man with no thoughts. (...) He consequently had to remain solely on his own surface, looking outward for sustenance."* (s.98-99). Ved at optræde som en anden er Quinn altså i stand til at glemme sig selv, og kun fokusere på Stillmans bevægelser. Problemerne opstår først rigtigt for Quinn, da det går op for ham at Stillmans vandringer danner bogstaver, hvis man tegner dem op på et kort. Dette får ham til at forstå at de mange tilsyneladende tilfældige vandringer, faktisk er en nøje planlagt rejse. Men Quinn kan ikke forstå disse bogstaver, for det eneste sted de eksisterer, er i hans røde notesbog, og han kommer i tvivl om det hele er noget han bare har opdigtet: *"But the letters continued to horrify Quinn. The whole thing was so oblique, so fiendish in its circumlocutions, that he did not want to accept it. (...) It was all an accident, a hoax he had perpetrated on himself."* (s. 112-113).

Rejsen er på denne måde tingsliggjort, og blevet et emne der for Quinn skal fortolkes. Men modsat Dante som i "Den Guddommelige Komædie" søger og finder, bringes Quinn på sin rejse længere og længere ud af fatning, og mister til sidst al realitetssans. Dante når det højeste, men har også Vergil, Beatrice og Bernhard til at guide ham. Det postmodernistiske menneske er alene på sin rejse, og finder kun misvisende tegn, og usammenhængende konstruktioner.

5: Konklusion

I min opgave ville jeg undersøge hvad det postmodernistiske var, og hvordan dette konkret kom til udtryk i "City of Glass." Det viste sig dog at postmodernismen ikke sådan videre lod sig beskrive, og at meningerne om begrebet er delte. Derfor valgte jeg at lave en kombination af Eysteinssons udlægning om det moderne i begrebet og McHales opfattelse af det postmoderne som en konstruktion. Attributterne som postmodernismen repræsenterer, fandt jeg derfor hovedsagligt ud fra min egen forståelse af "City of Glass," samt forbindelserne til modernismen.

Min læsning kan derfor virke ensidig i det at den forsøger at trække noget postmodernistisk frem i alt. Ikke desto mindre mener jeg at bogen *er* postmodernistisk, især i kraft af beskrivelserne af et menneske som lever i en opbrudt verden, hvor der overalt er tegn og henvisninger, men ikke nogen måde hvorpå omverdenen kan forstås. Bogen *er* en kriminalroman, men samtidig ikke på traditionel vis, for gåderne løses ikke, og hovedpersonen forsvinder. Det er denne dobbelthed der kendetegner bogen, og gør at den på en gang forholder sig til historien og traditionen, men på samme tid skaber sin egen fortolkning af virkeligheden. Under alt dette er det metafiktionelle konstant til stede, således at distancen bliver opretholdt, og udtrykket bliver flertydigt. For hvad er fiktion og hvad er virkeligt? Med den måde Don Quixote bruges som rammefortælling, er det åbenlyst at dette er selve pointen. At fiktion trods alt bare er fiktion og at det er farligt at tro andet. Se bare hvordan det gik Quinn, da han begyndte at træde ind i sin egen konstruktion.

Skrevet af: _____

Peter Sejersen

Dato: _____

4/1 2004

6: Litteraturliste:

- *"Oxford Advanced Learner's Dictionary of Current English,"* redigeret af Sally Wehmeier.
 - 6. udgave, 11. oplag, Oxford University Press 2000

- *"City of Glass"* af Paul Auster.
 - Penguin Books 1987 (udkom 1985, 1. del af "The New York Trilogy")

- *"The Concept of Modernism"* af Astradur Eysteinnsson.
 - Cornell University Press 1990

- *"Constructing Postmodernism"* af Brian McHale.
 - Routledge 1992

- *"Om Litteraturanalyse"* redigeret af Lis Møller.
 - 1. udgave, 4. oplag, Systime 2003

- *"Den røde notesbog og andre sande historier"* af Paul Auster (på dansk v. Christian Bundegaard og Anita Bay).
 - Forlaget Per Kofod 1998 (USA 1995-97)

- *"The Purloined Letter"* af E. A. Poe (1845).
 - Kopieret fra "The Purloined Poe –Lacan, Derrida & Psychoanalytic Reading" redigeret af John P. Muller & William J. Richardson